

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету історії
та міжнародних відносин

О.М. Маклюк
(ініціали та прізвище)

«29» серпня 2025

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ПРОЦЕС ПРИЙНЯТТЯ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНИХ РІШЕНЬ
В УКРАЇНІ**

підготовки магістра
денної форми здобуття освіти

освітньо-професійна програма Країнознавство
(назва)

спеціальності 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації
та регіональні студії

(шифр, назва спеціальності)

галузі знань 29 Міжнародні відносини
(шифр і назва)

**ВИКЛАДАЧ: Шиханов Руслан Борисович, кандидат історичних наук, доцент, доцент
кафедри всесвітньої історії та міжнародних відносин**

(ПІБ, науковий ступінь, вчене звання, посада)

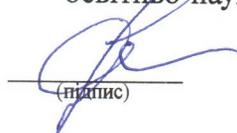
Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри всесвітньої історії
та міжнародних відносин

Протокол № 1 від "26" 08 2025 р.
Завідувач кафедри всесвітньої історії
та міжнародних відносин

(підпис)

С.С. Черкасов
(ініціали, прізвище)

Погоджено
Гарант освітньо-професійної /
освітньо-наукової програми

(підпис)

А.В. Омельченко
(ініціали, прізвище)

2025 рік

Зв'язок з викладачем:

E-mail: *ars.720427@gmail.com*

СЕЗН ЗНУ повідомлення:

Google Meet: *meet.google.com/obu-zjaq-bgj*

Zoom: PMI: 261 952 7071, Login: 5BGtT1

Телефон: 8-061-228-76-39 (кафедра)

Інші засоби зв'язку: *Facebook Messenger*

Кафедра всесвітньої історії та міжнародних відносин: місто Запоріжжя, проспект Соборний, будинок 74, 5-й навчальний корпус ЗНУ, аудиторія 304 (3-й поверх)

1. Опис навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є формування у студентів-міжнародників цілісного уявлення про зміст, етапи, інституційні механізми та специфіку процесу прийняття зовнішньополітичних рішень в Україні в контексті сучасних викликів міжнародних відносин.

Дисципліна спрямована на розвиток аналітичного, критичного та прогностичного мислення студентів, необхідного для фахової роботи у сфері зовнішньої політики, дипломатії та аналітики.

Основними завданнями навчальної дисципліни є: ознайомити студентів із теоретико-методологічними підходами до аналізу процесів прийняття зовнішньополітичних рішень; визначити інституційні засади формування та реалізації зовнішньополітичного курсу України; Проаналізувати взаємодію ключових суб'єктів – Президента, Верховної Ради, Кабінету Міністрів, МЗС, РНБО, політичних партій та аналітичних центрів – у процесі формування рішень; дослідити вплив міжнародних організацій, стратегічних партнерів і зовнішньополітичного середовища на прийняття рішень в Україні; сприяти розвитку умінь підготовки аналітичних матеріалів, політичних меморандумів, прогнозів і рекомендацій для зовнішньополітичних органів; формувати практичні навички оцінки ефективності ухвалених зовнішньополітичних рішень з точки зору національних інтересів та безпеки; виховати у студентів здатність до системного аналізу та моделювання сценаріїв прийняття рішень у кризових міжнародних ситуаціях.

Паспорт навчальної дисципліни

Нормативні показники	денна форма здобуття освіти	заочна форма здобуття освіти
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
Статус дисципліни	Вибіркова	
Семестр	3-й	
Кількість кредитів ECTS	3	
Кількість годин	90	
Лекційні заняття	12 год.	
Семінарські / Практичні / Лабораторні заняття	12 год.	
Самостійна робота	66 год.	
Консультації	<i>Згідно графіку проведення консультації, затвердженого кафедрою (дистанційно)</i>	
Вид підсумкового семестрового контролю:	залік	
Посилання на електронний курс у СЕЗН ЗНУ (платформа Moodle)	https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=13874	

2. Методи досягнення запланованих освітньою програмою компетентностей і результатів навчання

Компетентності/ результати навчання	Методи навчання	Форми і методи оцінювання
1	2	3
<p>Компетентності:</p> <p>ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в сфері міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій, зовнішньополітичної діяльності держав, міжнародних взаємодій між державами, міжнародними організаціями та недержавними акторами, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов та передбачає застосування теорій суспільних наук та спеціальних наукових методів дослідження проблем міжнародних відносин</p> <p>ЗК3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).</p> <p>ЗК7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>ЗК9. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.</p> <p>ЗК13. Здатність бути критичним і самокритичним.</p> <p>СК2. Здатність аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.</p> <p>СК9. Здатність застосовувати знання характеристик розвитку країн та регіонів, особливостей та закономірностей глобальних процесів та місця в них окремих держав для розв'язання складних спеціалізованих задач і проблем.</p>	<p>Інформаційний, пояснювально-ілюстративний, проблемний, пошуковий, аналіз і синтез, індукція і дедукція, спостереження тощо на основі використання студентоцентризованих, проблемно-орієнтованих технологій та підходів, зокрема проблемно-орієнтоване навчання на основі проєктів, мультимедійні методи, мережеві технології, аудіовізуальний метод, електронні презентації, індивідуальна робота, аналіз літератури та джерел, постановка проблеми та визначення її актуальності, здійснення наукового дослідження із дотриманням норм академічної доброчесності.</p>	<p>Поточний контроль передбачає усне обговорення принципів та методів наукового дослідження та вирішення практичних задач під час аудиторних занять (аналіз літератури та джерел, постановка проблеми та визначення її актуальності, здійснення наукового дослідження із дотриманням норм академічної доброчесності).</p> <p>Теоретичний підсумковий контроль – співбесіда (у разі дистанційного навчання – змішана з підсумковим тестом).</p> <p>Підсумкове практичне завдання – індивідуальне науково-дослідне завдання з проблем організації та проведення виборчих кампаній.</p>

<p>Результати навчання:</p> <p>РН08. Збирати, обробляти та аналізувати великі обсяги інформації про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, регіональних систем, міжнародних комунікацій.</p> <p>РН17. Мати навички самостійного визначення освітніх цілей та навчання, пошуку необхідних для їх досягнення освітніх ресурсів.</p> <p>РН19. Надавати експертну оцінку з міжнародних проблем як глобального, так і європейського рівня.</p>		
--	--	--

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ СТРАТЕГІЇ ДЕРЖАВИ ТА ПРИЙНЯТТЯ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНИХ РІШЕНЬ

Тема 1. Державне управління у сфері зовнішньої політики

Державне управління у сфері зовнішньополітичної діяльності. Адміністративно-правові відносини у зовнішньополітичній сфері. Управління закордонними справами як напрямок державного управління. Сутність, об'єкт, предмет, мета, завдання управління закордонними справами. Складові управління закордонними справами: забезпечення обороноздатності, забезпечення національної безпеки, забезпечення охорони державного кордону, управління внутрішніми справами, забезпечення безпеки в надзвичайних ситуаціях і управління юстицією.

Державно-управлінські рішення, державно-управлінські рішення у сфері зовнішньої політики. Сутність понять «зовнішня політика», «міжнародні відносини», «світова політика» та «міжнародна політика». Співвідношення зовнішньої і внутрішньої політики держави. Зовнішня політика та принципи й норми міжнародного права. Ідеологічні концепції і доктрини у зовнішній політиці. Роль ідеології у формуванні основних засад зовнішньої політики держави. «Ізоляціонізм», «Солідаризм», «Ліберальний інтернаціоналізм», «Філософія виживання (Дипломатія виживання)», «Планетаризм». Формування стратегії і тактики зовнішньої політики.

Ресурси держави в зовнішній політиці: політико-дипломатичні, економічні, військові, правові, інформаційні. Структурно-організаційні підрозділи. Дипломатія як інструмент здійснення зовнішньої політики. Організаційні можливості відповідних структур державного апарату при виборі альтернативних засобів досягнення зовнішньополітичних цілей.

Тема 2. Аналіз зовнішньої політики. Зовнішня політика як процес прийняття рішень

Дії держави на міжнародній арені, механізми та процедури зовнішньої політики. Політичний аналіз та його роль у державному управлінні. Політичний аналіз: як «publicpolicyanalysis» і як «politicalanalysis». Становлення аналізу зовнішньої політики (ЗП). Аналіз зовнішньої політики (Foreign Policy Analysis, FPA). Виокремлення напрямків аналізу

зовнішньої політики. Теоретичний рівень політичного аналізу. Прикладний рівень політичного аналізу. Порівняльні дослідження ЗП (comparative foreign policy).

Загальнонаукові методи, що використовуються аналізом зовнішньої політики. Соціально-гуманітарні методи в аналізі зовнішньої політики. Експлікативні методи: контент-аналіз, івент-аналіз, когнітивне картування, метод індикаторів та статистичні методи. Конструктивні методи: експеримент, системний метод, математичне моделювання. Прогнозні методи: метод Дельфі, побудова сценаріїв, «мозкового штурму». Методика аналізу зовнішньої політики. Методи експертних оцінок та голосування в теорії прийняття політичних рішень. Методи дерева цілей та аналізу ієрархій при прийнятті політичних рішень в міжнародних відносинах. Методи мережевого аналізу при прийнятті політичних рішень в міжнародних відносинах.

Динамічний вимір системного аналізу зовнішньої політики. Зовнішньополітична доктрина як теоретико-методологічний рівень зовнішньої політики держави. Еволюція зовнішньополітичних доктрин. Зовнішньополітична тактика держави. Зовнішня політика в суспільствах перехідного періоду.

Тема 3. Національні інтереси у здійсненні зовнішньої політики держави

«Державний суверенітет» та «державні інтереси». Національні інтереси та їх класифікація. Побудова ієрархії національних інтересів. Національні інтереси – визначальний елемент дипломатичної діяльності. Структура національних цінностей України та їх взаємозв'язок з національними інтересами і цілями. Головні чинники формування національних інтересів України. Два основних рівні зовнішньополітичних інтересів. Національна ідентичність як невід'ємний елемент національного інтересу.

Національна безпека як системна характеристика розвитку людини, суспільства, держави. Види та складові національної безпеки. Поняття “небезпека”, “загроза”, “виклик” та “ризик” національній безпеці. Основні поняття та категорії національної безпеки. Досвід країн щодо стратегічного планування забезпечення національної безпеки. Стратегії національної безпеки. Існуючі підходи до розробки стратегій з питань забезпечення національної безпеки.

Три головні цілі зовнішньої політики держави: гарантування національної безпеки; збільшення сили; зростання престижу та зміцнення міжнародних позицій. Два основоположних принципів міжнародної політики: баланс інтересів, баланс сил.

Проблема зміцнення міжнародної безпеки, як домінанта сучасного світового політичного процесу. Зовнішньополітичні інтереси держави у політичній, правовій, економічній, соціально-культурній й інших сферах.

Тема 4. Аналітичне забезпечення державного управління у сфері зовнішньої політики

Головні завдання аналітичного забезпечення державного управління. Концептуальні основи державно-управлінської аналітики. Одержання регулярної аналітичної й оглядової інформації з найважливіших аспектів зовнішнього управлінського середовища. Підготовки аналітичних і прогнозних матеріалів з актуальних проблем стану й розвитку управлінського об'єкта. Розробки ситуаційних моделей вирішення перспективних проблем. Оперативного одержання оптимального обсягу інформації в непередбачених і надзвичайних ситуаціях. Шість складових аналітичного процесу. Інформаційно-технологічний і кадровий аспекти аналітики. Класифікація основних різновидів аналітики.

Поняття зовнішньополітичного механізму. Стратегічний аналіз і прогнозування зовнішньополітичних процесів. Мета, суб'єкти та об'єкти стратегічного аналізу. Методологія стратегічного аналізу, її програмне забезпечення. Зовнішньополітичний аналіз в структурі органів управління. Аналітичні центри: «фабрики думки». Етапи формування „фабрик думки”. Класифікації „фабрик думки”.

Тема 5. Теоретичні підходи дослідження прийняття зовнішньополітичних рішень

Зовнішньополітичне рішення: сутність, значення, специфіка у порівнянні з іншими типами управлінських рішень. Суб'єкт прийняття зовнішньополітичних рішень як

структурне поєднання державних інституцій та посадових осіб. Структурно-функціональний підхід до прийняття зовнішньополітичних рішень. Теоретичні підходи дослідження прийняття зовнішньополітичних рішень: раціонального вибору, психологічний, інституційний, інтеракціоналістичний, системний. Теорія прийняття зовнішньополітичних рішень: бюрократична теорія, концепції та теорії психологічних досліджень, комп'ютерне моделювання зовнішньополітичного процесу та процесів прийняття зовнішньополітичних рішень, теорія експертних оцінок.

Типологія та класифікація, форми та стратегії прийняття зовнішньополітичних рішень.

Змістовий модуль 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ПРИЙНЯТТЯ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНИХ РІШЕНЬ

Тема 6. Механізм та процес прийняття зовнішньополітичних рішень

Механізм та процес прийняття зовнішньополітичного рішення. Міжнародні відносини як процеси зовнішньополітичних взаємодій суб'єктів. Середовище формування зовнішньополітичних рішень. Процес зовнішньополітичної діяльності суб'єктів. Поля зовнішньополітичних взаємодій суб'єктів. Центри впливу на зовнішню політику держави

Міжнародні конфлікти: політичні, економічні та ідеологічні конфлікти, локальні, регіональні та глобальні; двосторонні, багатосторонні та коаліційні. Збройні та незбройні засоби вирішення конфліктів. Міжнародна криза та її характерні ознаки. Класифікація криз у концепції Р. Лебова. Класична модель загострення відносин між сторонами. Тривимірна характеристика криз в концепції С. Германа. Кризові ситуації та специфіка дій політичних осіб та центрів прийняття політичних рішень.

Прийняття зовнішньополітичних рішень в умовах кризи: складність, ризик, невизначеність та багатозначність. Фази переговорного процесу: діагностування, опрацювання формули переговорів, "торгу". Політичні рішення, що приймаються до початку переговорів.

Тема 7. Рівні та моделі прийняття зовнішньополітичних рішень

«Особи, які приймають рішення» (decision-makers). «Організаційні системи» (decisional units) як основні суб'єкти процесу формування зовнішньополітичної стратегії.

Етапи (стадії) процесу прийняття зовнішньополітичних рішень.

Моделювання процесу прийняття рішень Г. Аллісона: аналіз підходів та критика. Модель раціонального актора (Rational Actor Model, RAM). Модель бюрократичної політики (Bureaucratic Politics Model, BPM). Модель організаційного процесу

Специфіка прийняття зовнішньополітичних рішень у демократичних та недемократичних державах.

Чинники впливу на прийняття зовнішньополітичних рішень: політична та адміністративна системи, цінності, досвід децидента, образ держави.

Критерії безпеки держави, суспільства, людини: визначення та практика їх використання при прийнятті державно-управлінських рішень в Україні.

Чинники впливу на формування та прийняття зовнішньополітичних рішень. Внутрішні та зовнішні чинники впливу на прийняття зовнішньополітичних рішень.

Об'єктивні чинники. Внутрішнє соціальне середовище: соціально-політичні чинники, соціально-економічні чинники. Зовнішнє соціальне середовище: характер і стан сумісного середовища, безпековий вимір, інтегрованість в систему міжнародних відносин, загальний стан і тенденції в системі міжнародних відносин. Зовнішнє природне середовище: Географічне розташування, територія, природні ресурси, геополітика, геоekonomіка.

Суб'єктивні чинники: стан суспільної свідомості; стан групової та індивідуальної свідомості керівників держави, які визначають та контролюють зовнішню політику. Значення та особливості суб'єктивного чинника у державному управлінні. Еліта та її вплив на політику держави. Кореляційні залежності суб'єктивного чинника і способу управління державою.

Раціоналізація державного управління. Стиль державного управління, його співвідношення з політичним режимом. Моделі державного управління. Співвідношення еліти і правлячого класу в державі. Типи еліт, їхні функції. Роль еліти у процесі формування зовнішньополітичного курсу держави і прийняття зовнішньополітичних рішень.

Тема 8. Організаційно-правовий механізм державного управління у сфері зовнішньої політики України

Становлення принципів зовнішньої політики України. Формування нової системи зовнішньополітичної служби. Постанова Верховної Ради України "Про основні напрями зовнішньої політики України". Закон України «Про Основні напрями зовнішньої політики України» про національні інтереси нашої держави. Закріплення базових принципів і пріоритетів зовнішньої політики України на законодавчому рівні.

Вищі державні органи, наділені відповідною компетенцією у сфері зовнішньої політики. Внутрішньодержавні та закордонні органи влади, правова основа їхньої діяльності. Постійні і тимчасові органи у сфері зовнішньої політики. Роль, місце, компетенції Верховної Ради України у процесі формування зовнішньої політики держави. Форми участі парламенту у зовнішньополітичній діяльності держави. Кабінет Міністрів України – вищий орган виконавчої влади у здійсненні зовнішньої політики держави. Уряд і глава уряду, їх компетенції. Повноваження глави уряду у здійсненні зовнішньополітичної діяльності держави. Форми дипломатичної діяльності урядів.

Роль глави держави у міжнародних відносинах. Повноваження Президента України у сфері зовнішньої політики.

Міністерство закордонних справ, його місце у системі державного механізму реалізації зовнішньої політики. Основні завдання і функції Міністерства Закордонних Справ, його структура. Організація діяльності дипломатичної служби. Правовий статус і конституційні повноваження міністра закордонних справ. Права та повноваження суб'єктів процесу прийняття зовнішньополітичних рішень. Проблеми координації та взаємодії гілок влади.

Кадрове питання – важливий елемент оптимізації роботи дипломатичної служби України. Цілі та завдання дипломатії України на сучасному етапі зовнішньополітичної діяльності. Проблеми координації та взаємодії гілок влади у процесі реалізації зовнішньополітичного курсу України.

Роль спеціалізованих органів державного управління у реалізації зовнішньої політики. Значення роботи закордонних органів держави для її зовнішньополітичної діяльності: постійні та тимчасові, посольства, місії, постійне представництво при міжнародних організаціях, консульства.

Тема 9. Механізми імплементації зовнішньополітичних рішень в державному управлінні

Внутрішні інтереси держави як основа її зовнішньополітичного вектору. Внутрішні чинники діяльності держави та їх вплив на зовнішню політику. Перехід внутрішньополітичних проблем у розряд зовнішньополітичних. Механізм формування зовнішньої політики. Становлення системи взаємодії органів державної влади та державних установ у сфері зовнішньої політики України.

Механізми імплементації зовнішньополітичних рішень в державному управлінні: поділ влади, взаємодія політичного керівництва країни та системи державного управління, інформаційна підтримка, політична конкуренція, розмежування посадових обов'язків, інноваційна участь; процесна синергія

Конкурентна модель формування інтересів у сфері зовнішньої політики України.

Тема 10. Державне управління забезпеченням національної безпеки України у зовнішньополітичній сфері

Організаційно-правові засади стратегічного планування забезпечення національної безпеки. Правові основи, суб'єкти та об'єкти стратегічного планування забезпечення національної безпеки.

Державна безпека, національна безпека України. Закон України «Про національну безпеку України». Концептуальні основи розробки та оцінка варіантів Стратегії національної безпеки України в контексті ризиків їх реалізації. Особливості підготовки та впровадження стратегічних планів в Україні. Кібербезпека, громадська безпека, цивільний захист України

Воєнно-політичні аспекти стратегічного планування національної безпеки. Характеристика впливу глобалізації на воєнну сферу. Принципові особливості сучасних воєнних конфліктів. Загрози національним інтересам у воєнній сфері та можливості України щодо забезпечення воєнної безпеки. Пріоритети державної політики України щодо забезпечення воєнної безпеки.

Організаційний механізм державного управління забезпеченням національної безпеки України: Президент України, Кабінет Міністрів України, сектор безпеки і оборони України (Міністерство оборони України, Рада національної безпеки і оборони України. Служба безпеки України, Управління державної охорони України, Державна прикордонна служба України, Державна служба України з надзвичайних ситуацій, Державна міграційна служба України, Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України та ін.). Державне реагування на загрози національній безпеці України в політичній сфері: стан та шляхи вдосконалення. Роль розвідувальних служб у формуванні та реалізації зовнішньої політики держави. Основні функції розвідки. Значення криптографії і криптоаналізу для політики держави. Функції і засоби контррозвідки. Сутність методу дезінформації.

Проблеми національної безпеки в контексті гібридної війни. Прогнозування як основа прийняття зовнішньополітичних рішень на перспективу. Роль зовнішньополітичного прогнозування у системі національної безпеки. Основні види аналітичної і прогнозної інформації у сфері національної безпеки.

Тема 11. Особливості стратегічного партнерства у зовнішньополітичній практиці України

Стратегічне партнерство. Відносини стратегічного партнерства як один із важливих інструментів зовнішньої політики. Основні фактори формування зовнішньополітичної стратегії України. Концепція позаблоковості, нейтралітету та багатовекторності. Дилема Схід-Захід у концепціях зовнішньополітичного курсу України.

Центри прийняття зовнішньополітичних рішень в Україні.

Основні міжнародні партнери України. Стратегічне партнерство. Участь та співпраця з міжнародними організаціями. Місце і роль України в міжнародно-політичних процесах сучасності

Тема 12. Суб'єкти прийняття зовнішньополітичних рішень у міжрегіональному співробітництві в умовах глобалізації

Глобалізація. Ускладнення структури зовнішньої політики, поява нових сфер її реалізації, розширення інструментів зовнішньополітичної діяльності, збільшення числа агентів зовнішньої політики. Нові утворення: «потoki» і «мережі» Трансконтинентальні або міжрегіональні мережі активності як основна риса глобалізації. Детериторіальний світовий порядок. Делегування функцій держави міжнародним та наддержавним організаціям. Посилення економічної, соціальної і політичної активності через кордони; інтенсивність, швидкість, економічний експансіонізм, культурний обмін.

Суб'єкти міжнародної політичної діяльності – національні держави, що мають легальні повноваження на проведення зовнішньої політики; міжнародні об'єднання регіонального, міжрегіонального та міждержавного характеру (СНД, ЄС, НАТО); міжнародні урядові організації та їх органи – ООН; політичні партії і між партійні об'єднання (Соцінтерн); суспільно-політичні організації та рухи. Міста, мега-міста, «глобальні міста» як міжнародні актори.

«М'яка сила» у зовнішній політиці, формування режимів міжнародного співробітництва. Сучасні тенденції та перспективи розвитку міжрегіонального співробітництва.

Тема 13. Вплив міжнародних неурядових організацій та експертно-аналітичних структур на прийняття зовнішньополітичних рішень

Феномен «глобального громадянського суспільства». «Глобальне громадянське суспільство» як актор сучасних міжнародних відносин. Багатоманітність глобальних децентралізованих інститутів. Зниження значущості територіальних чинників, інтенсифікація транснаціональної інтеграції, позбавлення держави як міжнародного актору своєї монополії у прийнятті зовнішньополітичних рішень. Сталий розвиток як глобальний процес. Концепція сталого розвитку. Посилення демократичних процесів у сфері внутрішніх і міжнародних відносин.

ООН в системі міжнародних організацій. Загальна характеристика спеціалізованих установ ООН. Рада Європи, Європейський Союз, ОБСЄ тощо. Функції міжурядових, міждержавних суб'єктів міжнародних відносин. «Фабрика думки» або «мозковий центр». Вплив дослідницьких наукових центрів на прийняття зовнішньополітичних рішень. Громадська експертиза проектів законів, зовнішньополітичних рішень. Громадський контроль за обґрунтованістю та прийняттям зовнішньополітичних рішень.

Тема 14. Напрями реформування системи прийняття зовнішньополітичних рішень і дипломатичної служби України

Напрями зовнішньої політики. України. Співпраця між Європейським Союзом та Україною. Співпраця України з органами ООН та її спеціалізованими установами. Проблеми і перспективи членства України в НАТО. Співпраця між Європейським Союзом та Україною.

Реформування законодавчої бази у сфері зовнішніх зносин. Структурна перебудова Міністерства закордонних справ як ключової ланки в системі дипломатичної служби. Нова кадрова політика. Перебудова системи міжінституційної взаємодії в системі забезпечення зовнішніх зносин. Підвищення ролі МЗС у розвідувальному співтоваристві України. Перенесення центру прийняття рішень до дипломатів нижчого рівня, які ведуть конкретні напрями зовнішньополітичної діяльності, перехід від лінійної системи управління дипломатичною службою до функціональної

Інформаційна діяльність в міжнародному просторі та міжвідомчі стратегічні комунікації. Взаємодія в рамках розвідувального співтовариства України. Координація державної політики в сфері європейської та євроатлантичної інтеграції. Запровадження стратегічного планування забезпечення національної безпеки.

4. Структура навчальної дисципліни

Вид заняття /роботи	Назва теми	Кількість годин		Згідно з розкладом
		о/д.ф.	з.ф.	
1	2	3	4	5
Лекція 1	Вступ до дисципліни	2		1 раз на 2 тижні / тиждень 1
Лекція 2	Аналіз зовнішньої політики. Зовнішня політика як процес прийняття рішень	2		1 раз на 2 тижні / тиждень 3
Лекція 3	Механізм та процес прийняття зовнішньополітичних рішень	2		1 раз на 2 тижні / тиждень 5
Лекція 4	Рівні та моделі прийняття зовнішньополітичних рішень	2		1 раз на 2 тижні / тиждень 7
Лекція 5	Механізми імплементації зовнішньополітичних рішень в державному управлінні	2		1 раз на 2 тижні / тиждень 9
Лекція 6	Державне управління забезпеченням національної безпеки України у зовнішньополітичній сфері	2		1 раз на 2 тижні / тиждень 10
Семінарське заняття 1-6	Тема. Назва*	12		1 раз на 2 тижні / тиждень 1-10
Самостійна робота 1-4	Тема. Назва*	66		1 раз на 2 тижні / тиждень 1-10

* Примітка. Перелік питань/завдань до практичних/семінарських занять та самостійної роботи розміщено в СЕЗН ЗНУ

5. Види і зміст контрольних заходів

Вид заняття/ роботи	Вид контрольного заходу	Зміст контрольного заходу*	Критерії оцінювання та термін виконання*	Усього балів
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
Поточний контроль				
Семінарське заняття №1	практичні: есе, порівняльний аналіз, ситуаційна задача	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	6
Семінарське заняття №2	практичні: есе, порівняльний аналіз, ситуаційна задача	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	6
Семінарське заняття №3	практичні: есе, порівняльний аналіз, ситуаційна задача	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	6
Семінарське заняття №4	практичні: есе, порівняльний аналіз, ситуаційна задача	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	6
Семінарське заняття №5	практичні: есе, порівняльний аналіз, ситуаційна задача	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	6
Семінарське заняття №6	практичні: есе, порівняльний аналіз, ситуаційна задача	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	6
Самостійна робота №1	практичні: есе, порівняльний аналіз, ситуаційна задача	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	5
Самостійна робота №2	практичні: есе, порівняльний аналіз, ситуаційна задача	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	5
Самостійна робота №3	практичні: есе, порівняльний аналіз, ситуаційна задача	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	5
Самостійна робота №4	практичні: есе, порівняльний аналіз, ситуаційна задача	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	5
Модульна контрольна 1	Тест	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	2
Модульна контрольна 2	Тест	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	<i>Розміщено в СЕЗН ЗНУ</i>	2
Усього за поточний контроль	12			60
Підсумковий контроль				
Залік	Теоретичне завдання	<i>Питання для підготовки: розміщено у СЕЗН ЗНУ</i>		20
	Практичне завдання	<i>Зміст, вимоги до оформлен- ня розміщено у СЕЗН ЗНУ</i>		20
Усього за підсумковий контроль				40

Шкала оцінювання ЗНУ: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

6. Основні навчальні ресурси

Рекомендована література

Основна:

Бакуменко В.Д. Механізми імплементації політичних рішень в державному управлінні: Монографія / В.Д. Бакуменко, О.М. Руденко, В.В. Туча. Київ : АМУ, 2021. 184 с.

Жовква І.І. Процес прийняття зовнішньополітичних рішень в Україні : навч.-метод. посіб. Київ : Дипломатична академія України при МЗС України, 2023. 104 с.

Катренко А.В., Пасічник В.В. Прийняття рішень : теорія та практика: підручник. Львів : Новий світ-2000, 2021. 448 с.

Указ Президента України від 26 серпня 2021 року №448/2021 «Про Стратегію зовнішньополітичної діяльності України». URL: <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/PD/strategy-for-pol.pdf>

Hermann, C. F., & Hermann, M. G. (2023). Leaders, Groups, and Coalitions: Understanding the People and Processes in Foreign Policy. New York: Routledge. 294 p.

Додаткова:

Андріяш В.І., Громадська Н.А. Особливості формування зовнішньої політики національної держави в умовах глобалізації. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. №15. С.199-204. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.15.19>

Бакуменко В.Д. Державно-управлінські рішення : навч. посіб. Київ : ВПЦ АМУ, 2022. 344 с.

Зовнішня політика України: здобутки, виклики, пріоритети (Думки і позиції експертів). *Центр Разумкова*. Листопад 2024. 16 с. URL: <https://razumkov.org.ua/images/2024/11/30/2024-PASHKOV-SOCIO-ZP-2.pdf>

Кудряченко А.І. Місце і роль дипломатичної еліти у визначенні і реалізації зовнішньої політики української держави. *Наукові записки ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України*. 2018. Вип.45. С.66-81. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/kudriachenko_mistse.pdf

Мацяк М. Наукові дослідження у сфері прийняття рішень у сфері зовнішньої політики. URL: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/intrel/article/view/2353/2409>

Палагусинець Р.В. Роль дипломатичної служби в формуванні ефективного державного управління зовнішньою політикою держави. DOI:10.32702/2307-2156-2020.2.38

Панченко Ж.О. Теорія прийняття політичних рішень у міжнародних відносинах: основні методологічні підходи та концептуальні моделі. URL: <http://vmv.kymu.edu.ua/v/p07/panchenko.pdf>

Резніков В. В. Особливості формування та реалізації державної політики у сфері європейської інтеграції в різних країнах. *Науковий вісник: Державне управління*. 2020. №1(1(3)). С.153-162. URL: <https://nvdu.undicz.org.ua/index.php/nvdu/article/view/39>

Положення про Міністерство закордонних справ України: Затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 30 березня 2016 р. №281. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/281-2016-%D0%BF>

Про Кабінет Міністрів України : Закон України. Відомості Верховної Ради. 2014. № 13. Ст. 222.

Про міжнародні договори України : Закон України. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 50. Ст. 540.

Про національну безпеку України : Закон України. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T182469.html

Про Раду національної безпеки і оборони України : Закон України. Відомості Верховної Ради України. 1998. № 35. ст. 237.

Ціватий В. Зовнішня політика та дипломатія : майстерність і процес прийняття рішень. *Зовнішні справи*. 2013. №8. С.42-43.

Breuning, M. (2024). *Foreign Policy Analysis : A Comparative Introduction* (3rd ed.). London: Palgrave Macmillan. 296 p.

Goldstein, J., & Keohane, R. O. (2022). *Ideas and Foreign Policy: Beliefs, Institutions, and Political Change*. Ithaca: Cornell University Press. 340 p.

Hill, C. (2021). *The National Interest in Question: Foreign Policy in Multicultural Societies*. Oxford: Oxford University Press. 312 p.

Houghton, D.P. (2025). *Political Psychology and Foreign Policy Decision-Making*. New York: Routledge. 310 p.

Hudson, V. M. (2021). *Foreign Policy Analysis: Classic and Contemporary Theory* (3rd ed.). Lanham: Rowman & Littlefield. 352 p.

Jakupec, V. (2025). *The EU's Strategic Dilemma in the Ukraine War : Sanctions, Military Aid, and the Struggle for Coherence in Foreign Policy*. Cham: Springer. DOI: 10.1007/978-3-032-01595-2

Lakishyk, D. (2025). Foreign Policy Strategies of the USA, EU and NATO: Defining the main Criteria. *Problems of World History*, (29), 113–135.

Lonardo, L. (Ed.). (2022). *Russia's 2022 War Against Ukraine and the Foreign Policy Reaction of the EU: Context, Diplomacy and Law*. Palgrave Macmillan.

Moroney, J. D. P., Kuzio, T., & Molchanov, M. A. (Eds.). (2022). *Ukrainian Foreign and Security Policy : Theoretical and Comparative Perspectives*. Bloomsbury.

Nychyk, O. (2021). *Ukraine Vis-à-Vis Russia and the EU: Game-theoretic Approaches to Foreign Policy Making* (monograph). Columbia University Press / Peter Lang. 214 p.

<https://cup.columbia.edu/book/ukraine-vis-a-vis-russia-and-the-eu/9783838217673>

Renshon, J., & Larson, D. W. (2021). *Decision-Making in Foreign Policy and International Relations : A Cognitive Perspective*. Cambridge: Cambridge University Press. 368 p.

Ripley, B. (2020). *Cognitive Processes and Foreign Policy Decision Making*. London: Routledge. 260 p. DOI: 10.4324/9781003082149

Shaptala, S. (2021). The approaches to foreign policy decision-making in international crisis conditions. *Political Science and Security Studies Journal*, 2(4), 65-70.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.6802724>

Ukraine: Changing World Order? (2023). Edited collection. Foreign Policy Association / FPA Press. <https://fpa.org/product/ukraine-changing-world-order/>

Інформаційні ресурси:

Міністерство закордонних справ України : Офіційний сайт. URL: <https://mfa.gov.ua/ua>

Національна бібліотека України імені Володимира Вернадського. URL:

<http://www.nbuv.gov.ua>

Платформа обміну науково-дослідними роботами для науковців та студентів. URL: www.academia.edu

Урядовий портал : Єдиний веб-портал органів виконавчої влади. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua>

7. Регуляції і політики курсу

Відвідування занять. Регуляція пропусків.

Відвідування усіх занять є обов'язковим, оскільки курс побудовано на відпрацювання отриманих теоретичних знань на практичних заняттях. Курс має ієрархічну структуру, кожна тема є доповненням до попередніх знань, тож пропуски занять неприпустимі (лише з поважної причини).

Відповідно до Закону та внутрішніх правил ЗНУ викладач має здійснювати моніторинг відвідування студентами академічних занять. Фіксація наявних на занятті студентів відбувається на початку заняття. Відсутні студенти помічаються відповідною позначкою у журналі академічної групи.

У разі відсутності студента передбачено відпрацювання пропущеного заняття за домовленістю з викладачем у години консультації.

Студенти, які за певних обставин не можуть відвідувати практичні заняття регулярно, мусять впродовж тижня узгодити із викладачем графік індивідуального відпрацювання пропущених занять. Окремі пропущені завдання мають бути відпрацьовані на найближчій консультації впродовж тижня після пропуску. Відпрацювання занять здійснюється усно у формі співбесіди за питаннями, визначеними планом заняття. В окремих випадках дозволяється письмове відпрацювання шляхом виконання індивідуального письмового завдання.

«Дистанційне навчання». Зважаючи на запровадження в Україні (через агресію російської федерації) з 24 лютого 2022 року режиму воєнного стану та вимушений перехід ЗНУ на дистанційне навчання – заняття у виші відбуваються у змішаному очно-дистанційному режимі, з використанням програм організації відеоконференцій **Zoom** або **Google Meet**. Уся інформація щодо особливостей дистанційного навчання розміщується у системі електронного забезпечення навчання ЗНУ **Moodle** (<https://moodle.znu.edu.ua>). Студент має регулярно відвідувати сторінку курсу в Moodle та стежити за змінами та оновленнями. Реквізити для входу на відеозаняття через Zoom або Google Meet розміщуються у розкладі занять факультету історії та міжнародних відносин у АСУНП МКР (<https://mkr.znu.edu.ua/>), а також у нульовій секції курсу у системі Moodle.

Кожен студент, під час заняття у Zoom або Google Meet (лекція, семінар, консультація, поточний та підсумковий контроль), повинен забезпечити свою візуальну присутність шляхом увімкнення відеокамери на комп'ютері або смартфоні та у системі Zoom або Google Meet. Звук під час заняття має бути вимкненим. Якщо студент має запитання – він піднімає руку. Звук вмикається лише під час відповіді студента (програмно), або для короткої репліки (шляхом натискання і утримання клавіші «пробіл» на клавіатурі). Якщо студенту необхідно ненадовго відійти від монітору, візуальне зображення може бути тимчасово відключене.

Політика академічної доброчесності

Кожний студент зобов'язаний дотримуватися принципів академічної доброчесності. Письмові завдання з використанням часткових або повнотекстових запозичень з інших робіт без зазначення авторства це плагіат. Використання будь-якої інформації (текст, фото, ілюстрації тощо) мають бути правильно процитовані з посиланням на автора! Якщо ви не впевнені, що таке плагіат, фабрикація, фальсифікація, порадьтеся з викладачем. Усі письмові роботи, що виконуються студентами під час проходження курсу, перевіряються на наявність плагіату за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення UniCheck. Відповідно до чинних правових норм, плагіатом вважатиметься: копіювання чужої наукової роботи чи декількох робіт та оприлюднення результату під своїм іменем; створення суміші власного та запозиченого тексту без належного цитування джерел; рерайт (перепарафразування чужої праці без згадування оригінального автора). Будь-яка ідея, думка чи речення, ілюстрація чи фото, яке ви запозичуєте, має супроводжуватися посиланням на першоджерело. Приклади оформлення цитувань Ви можете знайти на платформі Moodle за посиланням: <https://moodle.znu.edu.ua/mod/resource/view.php?id=103857>

Використання фрагментів тексту, згенерованих ChatGPT та іншими чат-ботами штучного інтелекту з великими мовними моделями, у письмових роботах є плагіатом у разі, якщо не вказано джерело походження тексту, тому всі фрагменти, продюзовані ChatGPT та іншими чат-ботами штучного інтелекту, мають бути відповідним чином марковані в текстах, що подаються студентами і мають на меті процедуру оцінювання викладачем.

Виконавці індивідуальних дослідницьких завдань обов'язково додають до текстів своїх робіт власноруч підписану Декларацію академічної доброчесності (див. посилання у Додатку до силабусу).

Роботи, у яких виявлено ознаки плагіату, до розгляду не приймаються і відхиляються без права перескладання. Якщо ви не впевнені, чи підпадають зроблені вами запозичення під визначення плагіату, будь ласка, проконсультуйтеся з викладачем.

До студентів, у роботах яких буде виявлено списування, плагіат чи інші прояви недоброчесної поведінки застосовуються відповідні дисциплінарні заходи згідно Кодексу академічної доброчесності ЗНУ: https://www.znu.edu.ua/docs/kodeks_akadem_chnoyi_dobrochesnost.pdf.

Висока академічна культура та європейські стандарти якості освіти, яких дотримуються у ЗНУ, вимагають від дослідників відповідального ставлення до вибору джерел. Посилання на такі ресурси, як Wikipedia, бази даних рефератів та письмових робіт (Studopedia.org та подібні) є неприпустимим. Рекомендовані бази даних для пошуку джерел: Електронні ресурси Національної бібліотеки України імені Володимира Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua>.

Дискусії на семінарах чи лекціях відбуваються із проявом поваги до опонентів та модератора. Слово для доповіді чи репліки надає модератор (викладач чи визначений ним студент). Ознакою бажання висловити свою думку з боку студента є піднята рука.

Використання комп'ютерів/телефонів на занятті

Будь ласка, вимкніть на беззвучний режим свої мобільні телефони та не користуйтеся ними під час занять. Мобільні телефони відволікають викладача та ваших колег. Під час занять заборонено надсилання текстових повідомлень, прослуховування музики, перевірка електронної пошти, соціальних мереж тощо. Електронні пристрої можна використовувати лише за умови виробничої необхідності в них (за погодженням з викладачем).

Комунікація

Очікується, що студенти перевірятимуть свою електронну пошту та сторінку дисципліни у Moodle та реагуватимуть своєчасно. Усі робочі оголошення можуть надсилатися студентам через старосту, на електронну пошту та розміщуватимуться в Moodle. Будь ласка, перевіряйте повідомлення вчасно. Ваша електронна пошта має бути підписана Вашим справжнім ім'ям та прізвищем, а не нікнеймом.

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

ГРАФІК ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ НА 2025-2026 н.р. доступний за адресою: https://sites.znu.edu.ua/navchalnyj_viddil/1635.ukr.html.

НАВЧАННЯ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ. Перевірка набутих студентами знань, навичок та вмінь є невід'ємною складовою системи забезпечення якості освіти і проводиться відповідно до Положення про організацію та методику проведення поточного та підсумкового семестрового контролю навчання студентів ЗНУ <https://lnk.ua/gk4x2wkVy>.

ПОВТОРНЕ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН. Наявність академічної заборгованості до 6 навчальних дисциплін (у тому числі проходження практики чи виконання курсової роботи) за результатами однієї екзаменаційної сесії є підставою для надання студенту права на повторне вивчення зазначених навчальних дисциплін. Процедура повторного вивчення визначається *Положенням про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін та повторного навчання у ЗНУ*: <https://lnk.ua/9MVwgEpVz>.

ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, регламентуються Положенням про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ЗНУ: <https://lnk.ua/EYNg6GpVZ>.

Конфліктні ситуації, що виникають у сфері стипендіального забезпечення здобувачів вищої освіти, вирішуються стипендіальними комісіями факультетів, коледжів та університету в межах їх повноважень, відповідно до: Положення про порядок призначення і виплати академічних стипендій у ЗНУ: <https://lnk.ua/QRVdWGwe3>; Положення про призначення та виплату соціальних стипендій у ЗНУ: <https://lnk.ua/3R4avGqeJ>.

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА. Телефон довіри практичного психолога **Марті Ірини Вадимівни** (061) 228-15-84, (099) 253-78-73 (щоденно з 9 до 21).

УПОВНОВАЖЕНА ОСОБА З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ КОРУПЦІЇ Запорізького національного університету: **Банак Віктор Аркадійович**

Електронна адреса: v_banakh@znu.edu.ua

Гаряча лінія: тел. (061) 227-12-76, факс 227-12-88

РІВНІ МОЖЛИВОСТІ ТА ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ. Центральні входи усіх навчальних корпусів ЗНУ обладнані пандусами для забезпечення доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. Допомога для здійснення входу у разі потреби надається черговими охоронцями навчальних корпусів. Спеціалізована допомога: (061) 228-75-11 (начальник охорони). Порядок супроводу (надання допомоги) осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення у ЗНУ: <https://lnk.ua/5pVJr17VP>.

РЕСУРСИ ДЛЯ НАВЧАННЯ

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА: <https://library.znu.edu.ua/>. Графік роботи абонементів: понеділок-п'ятниця з 08.00 до 16.00; вихідні дні: субота і неділя.

СИСТЕМА ЕЛЕКТРОННОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ ЗАПОРІЗЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ (СЕЗН ЗНУ): <https://moodle.znu.edu.ua/>.

Посилання для відновлення паролю: <https://moodle.znu.edu.ua/mod/page/view.php?id=133015>.

ЦЕНТР ІНТЕНСИВНОГО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ: <https://sites.znu.edu.ua/child-advance/>.